

Acésta fôia ese cate 3 côle pe luna si costa 2 fiorini v. a. pentru membrii asociatiunei, éra pentru nemembrii 3 fr. Pentru strainatate 10 franci cu porto postei.

TRANSILVANI'A.

Fôia Asociatiunei transilvane pentru literatur'a romana si cultur'a poporului romanu.

Abonamentul se face numai pe cate 1 anu intregu. Se abonéza la Comitétulu asociatiunei in Sibiiu, séu prin posta séu prin domni colectorii.

Nr. 12.

Brasiovu 15. Iuniu 1871.

Anulu IV.

Sumariu. Momente d'in istori'a moderna a Greciei. (Continuare.) — Academi'a magiara de scientie. — Colectiune de diplome istorice transilvane. (Continuare.) — Ioanu cav. Alduleanu. — Annalile societatei academice romane. — D'in pomelniculu martirilor romani dela an. 184⁹/₉. (Continuare.) — Protocolulu sied. comit. — Consemnarea contrib. si ofert. incurse. — Bibliografia.

Momente d'in istori'a moderna a Greciei.

(Continuare.)

Aici ne curmamu firulu narratiunei nóstre, si lasamu istoriografiloru romanesci si grecesci, cá se descria cu de-ameruntulu pentru memori'a posteritateri tóte fiorósele fapte si evenimente câte au decursu pe pamentulu romanescu, nu numai pâna in Iuniu 1821, adeca pâna la scaparea lui Ipsilanti prin Turnu-rosiu de sabi'a turcésca, pentru cá se ajunga la Muncaciuiu si mai tardiu la Theresienstadt in captivitate austriaca, ci tocma pâna la 22. Maiu an. 1822, cându a venitu Grigorie Ghica IV. cá domnu pamentenu la tronulu Munteniei. Se curmamu acésta parte d'in actiune cu atátu mai virtosu, cu câtu cà, de vomu lua de ess. numai actiunea unuia d'intre capii revolutiunei, precumu a fostu Theodoru Vladimirescu, ucisu de Ipsilantis cu neaudita perfidia, un'a dí intréga nu ar ajunge pentru nárratiunea tuturor fapteloru lui, si bune, si rele, câte a inplinitu elu in acelea câteva luni de díle. In locu de acésta se aruncamu una cautatura rapede spre Constantinopole, pentru cá se cunóscemu mai de aprópe câteva d'in faptele cele mai feróse si barbare, d'in câte intempina omenimea pe acestu pamentu.

Pre candu acei trei comandanti, adeca duoi greci si unu romanu, petrecea la Bucuresci perdiendu tempulu in intrige fatali si torturati de négra neincredere, totu pe atunci, adeca in Aprile 1821, macelurile d'in Peloponesu luasera un'a dimensiune pre câtu de rapede, pre atátu si de barbara si teribile, in câtu se parea, cá tóte furiile iadului esisera pe pamentulu Greciei. Orasiela Kalavrytá, Kalamata si Patras cadiusera in manile greciloru. Archimandritulu Dikaeos (papa Flevas) si alti cátiva archierei predicá pe fatia cruciat'a in contra turciloru. Const. Kolokotronis, Petru Mavromichalis, primariulu districtulu Mani, Londos, Zaimis, insusi arhiepiscopulu Germanos d'in Patras si alti mai multí primati se pusera in fruntea poporului si'i chiamara la arme. Dela finea lui Martiu pâna in dío'a de Pasci (22. Aprile) 1821 cadiura aprópe 15 mii de turci fara distinctiune de sexu si inca in modulu celu mai barbaru sub loviturile greciloru, adeca tocma in modu de fere raptorie, precumu invetiasera ei dela turci, sclavii dela tiranii loru.

In urmarea acestoru evenimente pe turci ii co-prinse preste totu imperiulu terrórea cea mai ameti-tória, carea inse preste puçinu se prefach in furia ferósa si in poffa de vindicta fara margini; éra sul-tauulu Mahmud, si de altumentrea tiranu d'in na-tura, se parea cá intrece pre toti ceilalti turci in tur-barea sa. Inca d'in 3. Aprile se incepù persecutiune sistematica in contra crestiniloru, intr'unu gradu, pre-cumu se mai intemplase numai sub sultanii Selim I. si Ibrahim. Perire si mórte tuturoru giauriloru! era parol'a dílei. Studentii turcésca (softali) esindu d'in „Medrisch,” adeca d'in scólele loru, se rapedira asupra bisericeloru crestine, injunghiendu pe ómeni pâna si la altariu si profanandu tóte cele sacre. Nici insii ambasadorii, cu singur'a esceptiune dóra de in-ternuntiulu austriacu, nu mai era siguri de furi'a turcésca; éra dupace comitele Stroganoff, ambasadorulu Russiei dede sultanulu consiliu, cá se nu a-ducea pe toti crestinii la desperatiune, cá face mai reu, atunci Mahmud in mani'a sa decise, cá tocma pentru aceea se dea rebelliloru câteva essemple de resbunare fiorósa.

Patriarchulu d'in Constantinopole a incercatu in cursulu seculiloru fórte adesea mani'a, resbunarea si capritiele regimulu turcescu. Neci-una data in sa po-sitiunea capulu bisericeii grecesci nu a potutu fi mai grea si mai periculósa, decátu a fostu aceéa in a. 1821.

In acelea díle de probe grele si de suferintie cumplite, pe scaunulu patriarchiei anatolice, séu greco-catholice, cumu si-o numescu grecii, siedea Georgie Angelopulos, numitu Grigorie IV. Acestu barbatu fusese nascutu d'in Peloponesu si anume d'in orasielulu Dimitsana in Arcadia, d'in parenti carii avusera a lupta multu cu greutatile vietiei, in câtu tocma si d'in acea cauza fiulu loru Georgios inbratosiá viéti'a monastica, unde prin portare seriósa, prin severitatea moralei si prin diligenti'a sa successive se inaltá la tóte treptele hierarchice, pâna candu in an. 1784 a-junse mitropolitu in Smirna. In an. 1798 mitropolitu Grigorie fu alesu de cátra sinodulu constanti-nopolitanu de patriarchu. Precumu inse pâna in se-cululu alu 16-lea se intemplá si cu pap'a dela Roma prea adesea, cá era scosu d'in scaunu, séu tocma si úcisu, asiá a mersu acésta si in Rom'a nóua; asiá s'a intemplatu si cu patriarchulu Grigorie, cá elu fu

essilatu de dñoe ori la muntele Athos, adeca in an. 1800 sî in an. 1808, éra apoi in an. 1819 fu restauratu a trei'a óra in scaunulu patriarchiei. Se cuvene a însemna, cà acésta nestabilitate nu provene totu-deauna dela regimulu turcescu, ci d'in contra se intempla prea adesea, cà membrii sinodului, atátu cei eclesiastici, càtu sî mai virtosu cei mirenesci, adeca câteva familii fruntasie d'in Fanaru, iau la persecutiune pe patriarchulu, ilu denuntia si 'lu submina, pâna ce'lu restórna. Uneori dau sî ei insii ocaziune prin portarile loru, cá se fia destituiti. Pe patriarchulu Grigorie IV. inse neci-unu omu de onóre sî cu conscientia curata nu l'ar fi potutu renumera in cathegori'a acestoru d'in urma. Élu era ceea ce numescu fisiognomistii: sufletu frumosu in corpu frumosu, morala nepetata, portari frumóse, infatiosiare simpáthica, spiritu indulgente, blandu sî ertatoriu. Éra apoi numai cá se aiba pace biseric'a sî natiunea sa, pentrucá adeca se ia intrigantiloru ori-ce ocaziune de a face reu, Grigorie facea totu ce sciá, numai cá se'si conserbe favórea regimului turcescu; éra acésta deferentia (umilire) a sa càtra turci mergea asia de parte, in càtu de ess. in an. 1807, pre candu anglii amerintiá Constantinopolea cu bombardamentu, patriarchulu Grigorie esia cu ai sei la siantiuri sî lucrá alaturea cu altii, numai cá se'si conserve grati'a sultanului. Asia in primavér'a a. 1821 indata ce Mahmudu ii'poruncí, patriarchulu aruncà anathem'a cea mare bisericésca atátu asupra lui Aless. Ipsilantis sî a lui Mich. Sutsos domnului Moldovei, càtu si asupra toturoru celorulalti „rebelli.“ Intr'aceea grecii sciá bine, cà ce e dreptu, bietulu patriarchu inca simpáthisá d'in tóta ânim'a sa cu miscarile nationali sî la multi heteristi le intendea pe sub mana càte-unu micu ajutoriu; inse ochiulu tiranului, de sî alta-data fórte indolentu, acuma nu dormea de locu, ci elu vedea sî ceea ce nu era necairi. Mai in scurtu, sultanulu sî ministrii sei trecura sî pe patriarchulu Grigorie in list'a greciloru celoru mai raffinati, mai fatiari sî mai mintiunosi. Dupa ce ajunse la Constantinopole scirea despre revolutiunea d'in Peloponesu, turcii indata sî decretara, cà patriarchulu carele e nascutu d'in Peloponesu, este complice in rebelliune, prin urmare sórtea lui inca era decisa. In aceleasi díle sultanulu demandà cá Murusi dragomanulu Portei se fia taiatu, sî capulu lui cadìu in present'a lui Mahmud langa usi'a palatului celui mare. De alta parte patriarchulu fu provocatu a da indata trei ostatici (obsides). Cu lacrimile in ochi dede elu in manile turciloru pe mitropolitii dela Salonichi, Adrianopole sî Tárnova; éra apoi suspinandu întrebà pe amicii sei cá se'i spuna, care mórte ar fi mai usióra, a taiarei capului, séu a spendiurarei. Grigorie adeca vedea bine aceea ce'lu asteptá pe densulu. Éca deci, cà in 22. Aprile, adeca in dío'a de pasci, indata dupa finitulu liturgiei venindu carneficii, ilu dusera d'incolo in suburbea Fanaru la locul de pierdiare, unde mii de turci setosi de sangé asteptá holocaustulu de sange. Mai antaiu tiranii mal-

tratara pe venerabilele betranu lovindu'lu cu pitiórele, dupa aceea indata ce vení scirea, cà sinodulu terorisatu de sultanulu Mahmud, între lacrimé sî vaiete alesese unu altu patriarchu, ilu spendiurara de usi'a d'in midiulocu a fanarului. Momentele barbarei essecutiuni au fostu sublime prin inpregiurarea, cà patriarchulu Grigorie IV. merse la mórte cu multu curagiu, elu morí cá crestinu sî cá erou. Officiariulu de ieniceri insarcinatu cu essecutiunea, puse un'a bucata de charthia pe peptulu patriarchului, in care inca mai vibrá unu restu de viétia. Aceea era „Fetva,“ adeca sententi'a de mórte, motivata cu temeiri turcesci, in care adeca se dícea, cà patriarchulu „dupa tóta probabilitatea conspirase in secretu, cà pórt'a este convinsa prin multe ratiuni despre complicitatea lui cu complotulu, sî cà elu e nascutu d'in Peloponesu, undé tocma prorupsese rescól'a.“ Indata dupa essecutiune, marele veziru se duse la fati'a locului, demandà a i se aduce unu scaunelu sî ciubucu, apoi cufundatu in meditatiune, se uità càteva minúté la cadavru. Se spune cà insusi sultanulu travestitu s'ar fi amestecatu între spectatori. Turcóicele betrane insultá cadavrulu. Grecii stetera séu ascunsi, séu in distantia mare de acea calvaria. Dupace corpulu patriarchului a statu trei díle aruncatu in vederea lunei, apoi turcii poruncira jidoviloru, cá se'lu ia si se'lu traga pe strate strigandu: „Asia patu rebelli in contra sultanului!“ dupa aceea 'lu aruncara in mare. Cumu s'a intemplat, cà cadavrulu nu se cufundà, ci innotandu pe de-asupra apei, vení in apropierea unei corabii grecesci, care era se plece la Odess'a. Capitanulu corabiei cunoscèndu corpulu sî scotindu'lu ilu duse la Odess'a, unde d'in porunc'a imperatului fu inmormentatu cu pompa.

Indata dupa acelu omoru urmara altele totu de natur'a aceleia. Dupa unele documente publicate mai de curendu, s'au mai taiatu sî spendiuratu totu in Aprile unuspredece mitropoliti sî episcopi, càtiva archimandriti, protosingheli sî multi alti preoti, precumu sî unu mare numeru de boieri fanarioti, d'in càti nu scapasera mai de tempuriu la Odess'a.

Sultanulu Mahmudu calculase, cà elu cu acestea omoruri politice sî cu sfarmarea toturoru legamentiloru sociali, va insuflá frica sî terróre in greci, sî cà va inneca d'in un'a data revolutiunea. Asia este, elu a insuflatu frica sî terróre in familiile fruntasie sî in comerciantii capitalei; d'in contra inse poporulu grecescu, massele, locuitorii d'in provincii cu atátu mai multu s'au inflacaratu de furiós'a pófta a celei mai infricosiate resbunari. „Séu noi, séu ei,“ dísera grecii mai in unanimitate, éra unii cu altii, greci sî turci in aceeasi tíera, numai acésta nu se mai póte!“ D'in acelea díle revolutiunea luà mai multu caracteru religiosu. Insusi imperatulu Franciscu, carele pâna a-tunci tienea pe fatia cu turcii, a fostu atátu de miscatn, cá sî cumu Mahmud ar fi spendiuratu pe pap'a dela Rom'a. Irritatiunea ce s'a produsu la curtea Russiei, passii ambasadorului Stroganoff facuti in fa-

vórea greciloru, tóte acestea sí alte evenimente numeróse si mari, care au urmatu dupa scenele de sange sí de barbaria essecutate in Constantinopole, merita a fi tractate inadinsu sí a fi cunoscute de càtra toti mai alesu in tempurile nóstre cu de-a meruntulu. Mahmud in furi'a sa commisse un'a d'in cele mai grele erroru politice, cà-ci se abatù dela satanicele maxime de statu adoptate de sultanulu Mohamed II. cuceritoriulu Constantinopolei. Acelu sultanu adeca, dupace se saturà de sange in urmarea caderei imperiului bisantin, apucanduse de reorganisatiune, aflà cu cale tiranulu, cà se conserve mai multe institutiuni de a le aceluasi imperiu, cà-ci precumu bene este sciutu, unu mare numeru d'in acelea fusesera prea acomodate pentru despotismu.

(Va urma).

Academi'a magiara de scientie.

Membrii academiiei magiare d'in Pesta tienura in 20. Maiu a. c. éra adunare generale. In 1. Ian. 1871 se implinira patrudieci de ani, de candu s'a infientiatu acea societate academica magiara. In acestu periodu de tempu membrii ei au tienutu multe adunari generali publice, se crede inse cà asemenea acesteia anevoia va fi mai fostu alt'a, care se fia fostu cercetata de unu publicu asia ilustru sí asià numerosu, sí care se fia aratatu rezultate atátu de inbucuratorie pentru natiunea magiara, precumu s'au vediutu asta-data.

Trecèndu preste unele discursuri prea interesante, tienute de càtra unii membrii ai academiiei, vomu reflecta numai pe scurtu la raportulu anuale alu secretariulu generale alu academiiei, d'in care se vede, cà operatele scientifice ale membriloru academiiei au esitu la unu numeru asià de considerabile, iu càtu in decursulu anului 1870—71 s'au tiparitu siesedieci de tomuri sí càteva brosiure. Membrii societatei academice magiare càti se afla in permanentia pe locu la Pesta sí tragu salariu anuale, au tienutu in cursulu anului preste treidieci de sidentie. D'intre sectiunile academice, sectiunea filologica, cea istorica sí archeologica, éra in parte sí cea de scientiele esacte, sí cea de scientiele sociali (jurisprudentia etc.) au produsu rezultate, care correspundu pe deplinu inca sí celoru mai incordate asteptari a le connationaliloru sí facu se amutiésca gurele adversariloru academiiei.

Ore inse cumu va fi ajunsu academi'a magiara la nesce rezultate asià illustre sí inbucuratorie? Respunsulu ací s'ar putea da pe scurtu asia: In tempu de patrudieci de ani sí cu midiolóce materiali de ajunsu. Intr'aceea dn. ministru Melchioru Lonyai alesu de presedente alu academiiei in loculu repausatului br. Iosifu Oetves, tienendu discursulu de deschidere in 20. Maiu, se folosí de ocaziune, pentru cà se arunce una privire rapede preste istori'a aca-

demiei magiare, cà asià se védia sí generatiunile de astadi, prin ce fase trecuse acelu institutu nationale, la càte lipse, calamitati, tocma sí persecutiuni politice fusesse espusu, pre càtu tempu a lucratu pentru regenerarea sí cultivarea limbei magiare, pentru inaltimearea ei la rangulu de limba domnitoria preste celealte limbi d'in Ungari'a sí pentru cultivarea scientieloru in aceeasi limba. Discursulu dlui Lonyai ar merita cà se se publice intregu tradusu in romanesce, cà ci romanii preste totu inca aru putea invetia fórtè multu d'in elu. Noi scótemu aici numai essenti'a lui in càteva sententie.

Pàna pe la a. 1776 limb'a magiara se mai vorbea inca numai pe la sate si la orasiere, éra in regiunile superiori predomnea limb'a latina si cea germana. In acelu anu nisce gardisti unguresci d'in corpulu de garda imperatésca adunanduse in un'a d'in chiliile loru, au fostu celi de antai, carii au esitu cu ide'a infientiarei unei societati academice. Au trecut in se siesedieci de ani, pàna ce cuventulu se facù corpu. Dupa multe incercari desierte, in fine abia in 1. Ian. 1831 se potù tiené prim'a adunare a societatei academice magiare. Au mai trecut in se alti diece ani, pàna candu acea academia se se vedea organisata cumu se cade, si pàna candu intielligenti'a natiunei se incepa a cunósce inportanti'a acelu institutu. Espusa la totu feliulu de lipse, inse si la critice reutatiose, membrii academiiei nu se putea aduna, decàtu numai càte 3—4 septemani pe anu, pentru cà se lucre impreuna. Adeca tocma cà societatea academica d'in Bucuresci in dilele nóstre. Intr'aceea limb'a magiara cultivata sí inavutita de academia, castigá totu mai multu terrenu fatia cu altele, pàna candu dietele o pusera in loculu sí rangulu celei latine. De ací incolo fondurile academiiei se inmultia mereu. Resultatele esia totu mai la vederea lumei. In anii absolutismului, foculariulu sí asilulu limbei sí alu nationalitatei magiare remasese a própe numai academi'a. Astadi acea academia are unu capitalu preste 1½ milionu, palatu propriu, bibliotheca preste 40 mii volume, subventiune anuale dela statu.

Inca numai una impregiurare. Academi'a magiara (sectiunea ei filologica) inca totu mai lucra la dictionariulu celu mare academicu, dara au ajunsu la alu sieseala tomu. — —

Colectiune de diplome

d'in diplomatiaru comitelui Iosifu Kemény, care privescu mai alesu pe romàni (valachi).

(Continuare.)

1324. 22. Ian. App. Dipl. Tr. T. I.

Acésta epistola adresata de capitulu càtra Toma, care pe atunci era vaivodu alu Transilvaniei, comite de Zonucu (Solnoeu) si preste Sibiiu, reproduce una alta epistola a aceluasi vaivodu séu domnu, adresata càtra aceluasi capitulu d'in Alb'a-Iuli'a,

in caus'a de cërta escata intre membrii familiei Opour (Apor), care'si avea possessiunile sale in comunele Valea-Seca (Százpatak) si in Torja-de susu. Capitularistii se invoira cu vaivodulu Toma, cá se tramita la fati'a locului una comissiune spre a cerceta lucrulu bene. Toma tramise pe unu june anume Ladislau de Pech, omu d'in curtea sa, éra capitululu pe unu canonicu de ai loru, anume Pavelu. Acesti comissari aflara, cá Stefanu filiulu lui Ioanu avuse dreptu candu se plansese, cá Sandrinu, Opour si Egidiu asuprisera prin rapacitatea loru pe elu si pe fratii sei (verii celora), pentrucá la inpartirea comunei Valea-séca, le-au datu numai diece case ale sororiloru si patrusprediece curti de a le ómeniloru liberi, intre cari era si unii Bisseni; d'in contra Sandrinu, Opour et Egidiu au luat u d'in comun'a Valea-séca optudieci si cinci de familie de Bisseni ómeni liberi, cumu si incá alte câteva. La Torja-de susu partea lui Stefanu este mai cu totul lipsita de locuitori, in care adeca sunt numai treidieci de case; d'ia contra in portiunea lui Egidiu la Torja-de susu, sunt un'a suta treidieci si cinci de case. Asia acestea familie sunt citate cá se se judece înainte vaivodului Transilvaniei.

Magnifico Domino Thomae Vayvodae Transylvano, et Comiti de Zonuk, et de Cibinio amico suo Capitulum Ecclesiae Transylvanae. Amicitiam paratam, supremo cum honore. Literas magnitudinis vestrae noveritis nos recepisse in haec verba:

Discretis viris et honestis Dominis et amicis suis Reverendis capitulo Ecclesiae Albensis Transylvan. Thomas Vajvoda Transylvanus Comes de Zonuk et de Cibinio amicitiam paratam, et se totum cum honore. Conqueritur nobis Stephanus filius Johannis*) nobilis de Zázpatak**), quod Sandrinus filius Opour, et Opour frater ejusdem Sandrini, ac Egidius filius Stephani fratres sui, pactum et ordinationem super ipsa possessione Zázpatak mediantibus literis nostris inter ipsos habitam, et ordinatam minime observassent, sed ipsam possessionem Zázpatak sine homine nostro, et testimonio Capituli aut Conventus inter se divisissent absque sua voluntate, et in ipsa divisione Curias sororum suarum propriarum sibi pro debita portione potentialiter tradidissent, et ipsi pro se homines liberos, et curias liberorum hominum in portione ipsorum elegissent, et recepissent. Insuper autem quosdam Bicenos suos a fratre suo sibi commissos, salvis rebus et personis occupassent, et nunc detinerent occupatos, et utilitates ejusdem possessionis potentialiter in ipsius praedictum, et gravem jacturam perciperent, et percepissent usque modo. Caeterum etiam quandam possessionem ipsorum Fel-Torja vocatam, quae Opour filium Opour in aliqua parte non attingit, praefati Sandrinus et Egidius absque sua similiter voluntate divisissent, et sibi portionem pro habitationibus per omnia destructam assignassent, et pro se ipsis partes populorum multitudine decoratas accepissent. Super quo amicitiam discretionis vestrae praesentibus requirimus diligenter, quatenus cum Ladislao de Pech Juvene aulae nostrae vestrum mittatis

hominem pro testimonio fidedignum, coram quo ibidem homo noster de omnibus praemissis, et singulis praemissorum sciat et inquirat omnimodam veritatem, et scita veritate, ipsos Sandrinum Opour et Egidium ad nostram citet praesentiam contra Stephanum praenotatum. Et post haec. prout vobis de praemissis veritas consteterit, nobis cum die citationis termino assignato, et nominibus citatorum, ac cum totius facti serie in vestris literis nostri gratia nobis rescribatis. Datum in Dewa secunda die Octavarum Epiphaniarum Domini anno ejusdem Millesimo trecentesimo vicesimo quarto.

Nos igitur petitionibus vestris acquiescentes, cum ipso Ladislao homine vestro ad exequendam contentiam ipsarum literarum vestrarum unum ex nobis magistrum Paulum concanonicum nostrum misimus vice nostra pro testimonio, qui quidem homo noster, et praefatus Ladislaus homo vester demum ad nos reversi concorditer dixerunt nobis requisiti, quod idem homo vester una cum ipso homine nostro feria quinta proxima post festum conversionis B. Pauli Apostoli ad terram seu possessionem Zázpatak vocatam accessissent, et praefatus homo vester sub testimonio dicti hominis nostri, diligenti inquisitione habita tam secreta, quam manifeste, ab omnibus a quibus decuit, et licuit, in praemissis veritatem scivissent, et scire potuissent, invenissent, quod praefata divisio dictae possessionis Zázpatak inter ipsos indebite et injuste facta exstitisset in eo videlicet, quod ipsi Stephano filio Joannis et fratribus suis praeter decem domos sororum suarum, quatuordecim Curias hominum liberorum, in quibus quidam Biceni essent, assignassent, et idem Sandrinus, Opour et Egidius de ipsa possessione Zázpatak octuaginta quinque mansiones hominum liberorum Bicenorum, et aliorum pro eorum portione recepissent. Praeterea in praefata quinta feria post festum conversionis B. Pauli Apostoli dictus Ladislaus homo vester simul cum ipso homine nostro accessissent ad villam seu possessionem Fel-Torja vocatam, habitam indebite, et injuste factam in eo videlicet, quod ipsi Stephano et fratribus suis portionem terrae habitationibus fere destitutam, in qua nunc tantummodo triginta mansiones essent assignassent, in portione vero Egidii, centum et triginta quinque forent mansiones in eadem Fel-Torja existerent. Ubi visa et inventa hujusmodi divisione in possessionibus supradictis, saepefatus homo noster in facie ipsarum terrarum, in praedicto die citasset ipsos Sandrinum, Opour et Egidium ad vestram praesentiam contra Stephanum filium Johannis praelibatum responsuros, Octavas Purificationis B. V. proxime venturas, eisdem pro termino assignando, coram vobis comparandi. Datum in festo B. Agathae V. et Mart. anno Domini Millesimo trecentesimo vicesimo quarto. Item non hoc praetermittimus, quod retulerunt, et quod quosdam Bicenos a patre suo sibi commissos idem Sandrinus, Egidius,

*) fuit is Apor. Vide literas a. 1311. —

**) Nota deest. M.

Originale in Archivo Capit. Alb. quod B. Stephanus Apor 1725 pro se transumi curavit. —

et Opor pro portione sua in Zárazpatak occuparunt.*)

1325. App. Dipl. Tr. T. I.

Documentu datu de episcopulu Petru, innoitu si de sucesoriulu seu Andreiu, d'in care se vede, cà locuitorii comunei Siardu era pe acelea tempuri ómeni liberi, éra nu sclavi, nu iobagi.

Nos Andreas Dei et apostolice sedis gratia Ep. Transsylvanus tenore presentium significamus quibus expedit universis, quod populi nostri de Sard ad nostram accedentes presentiam exhibuerunt nobis literas felicis recordationis Petri quondam Episcopi Transsylvani predecessoris nostri cum pendenti sigillo super libertate ipsorum concessas et confectas, petentes nos ipsi populi cum instantia, ut eos in eisdem libertatibus conservare, et ipsas literas ratas habere, et nostro sigillo confirmare dignaremur. Cujus quidem litere tenor talis est:

Nos Petrus. 1)

Nos igitur petitionibus ipsorum populorum nostrorum de Sard justis ac legitimis acquiescentes, ipsas literas non cancellatas, non abrasas, non abolitas, nec in aliquali sui parte vitiatas, sed in Carta et sigillo integras reperientes de verbo ad verbum rescribi fecimus, et sigillo nostro muniri. Datum Albe Sabbatho proximo ante festum ascensionis Domini anno ejusdem M. CCC. XX. Quinto.**)

Literas has confirmavit et transumisit an. 1364.

Dominicus Episcopus Transsylvanus.

(Va urma.)

Ioanu cav. Alduleanu,

nascutu la an. 1821 in Moieciu-de diosu d'in parenti de clasa preotiésca, in anii d'in urma membru alu curtei supreme de judecata si cassatiune, s'a mutatu la celea ceresci in Pesta la 10. Maiu 1871.

Perderea irreparabile pe care o incercà patri'a si natiunea nóstra prin repentin'a mórte a cavaleriu-

*) Not'a Red. Comun'a Valea-seca ung. Szárazpatak este in comit. Albei-de susu vecina cu tienutulu secuiescu numitu Trei-scaune, éra Toria este comuna secuiesca, aprópe de Kézdi-Vásárhely. Asia dara in acelea comune in sec. alu 14-lea mai era inca Bissenii si inca familii multe si — acelea libere. Cine au fostu acei Bissenii memorati de atátea ori in istori'a acestei tieri, si cumu au desparutu ei d'in Transilvani'a? Séu cà Bissenii sunt totu acilea, numai sub alte nume? Asia dara Bissenii n'au fostu numai in terra Blachorum, ci si in Secuime?

Dara cumu mai vene, cà si dupa acestu documentu se inpartu atátea familii de ómeni liberi intre membrii unei familii aristocratice? Si acésta se face tocma si in Secuime, care se lauda atáde de multu cu vechile sale libertati? „Au assemnatu, au primitu, au ocupatu atátea familii libere?“ Ce relatiuni potea se fia acelea d'intre famili'a aristocratica si d'intre atátea familii libere? Tóte acestea intrebari se potu resolvi d'in istoria, nu inse in un'a nota scurta, ci la altu locu.

1) Oblivione non sunt insertae. M.

**) Not'a Red. Comun'a Siardu (ung. Sárd), aprópe de Alb'a-Iuli'a, este romanésca, cà-ci adeca are pàna la un'a miie locuitori romani, vreo 40 (patrudieci) unguri si vreo diece jidovi.

lui Ioanu Alduleanu, este cunoscuta d'in necrologulu publicatu mai pe largu séu mai pe scurtu in tóte diarele romanesci si neromanesci d'in patria, cumu si d'in unele schitie biografice care au apparatu pàna acuma. Compunerea biografiei repausatului cere una alte pena, informata mai bene, care adeca se se afle in possessiunea unui numeru considerabile de documente relative la activitatea publica a acestui functionariu si barbatu de státu esitu d'in sinulu natiunei nóstre. Eminentile sale calitatí individuali, patriotismulu seu luminatu, amorea sa càtra natiune, condusa totu-deauna p'intre tóte vicissitudinile temporiloru de prudentia practica si de unu tactu finu, zelulu si devotamentulu seu pentru religiunea si bescric'a sa, sublimele seu simtiu de dreptu si dreptate in calitatea sa de functionariu in ramur'a judecatorésca, insocita de fidelitate sincera, pura, rationata, neclatita càtra august'a Dinastia si càtra Capulu statului, tóte acestea insusiri acumulate la unu locu, precumu numai arare-ori se intempla in viét'i'a individiloru, au se ocupe una pagina ilustra in istori'a nóstra, alaturea cu alti càti-va contemporani ai sei. Lasandu noi onórea deslegarei unei asemenea probleme altora, ne marginimu in acestu spatiu angustu numai la culegerea càtoruva date d'in dio'a solenitateri funebrale dela Zernesci.

Precumu amu promisú mai susu, mórtea lui I. Alduleanu a fostu repentina, adeca venita fàra veste, in tempulu cinei, in miuiloculu familiei, prin lovitura de gutta, pe bratale sociei sale, fàra cà se póta intreveni ajutoriulu vreunui medicu. Cu tóte acestea se pare cà unu presimtiu órecare alu apropierei de ór'a ultima a predomnitu in spiritulu seu, pentrucà pre candu inca nu ajunsese neci in anulu altu cincidiecilea alu vietiei sale, venindu la Zernesci spre distractiune, de repetite-ori isi descoperí vointi'a si dorinti'a mai alesu càtra vârulu seu primare si amicu intimu protopopulu Ioanu Metianu dicundu, cà „doresce cà se móra, séu incai cà se'i repauseze osemintele in patri'a nóstra si anume in Zernesci, langa consangeniului sei.

Ajungendu la Brasiovu si de acolo la Zernesci scirea in totu respectulu intristatória, dn. protopopu isi revocà la momentu in memoria dórinti'a d'in trecutulu a fericitului seu amicu, de a i se asedia remansitiile pamentesci in solulu patriei sale si anume la loculu unde se afla pausandu bunii si strabunii sei; de aceea protopopulu si telegrafà la famili'a lui Alduleanu rogandu-o cà se conceda transportarea corpului, ceea ce s'a si intemplat, si inca asia, cà famili'a intrega insocí pe mortulu pàna la loculu destinatu.

Domineca in 2¹/₉. Maiu pe la 10 óre demaneti'a numit'a comuna care numera preste siese sute de familii, semená cà si cumu ar fi castigatu d'intr'odata unu numeru duplu de locuitori. In strata cea lunga mai de frunte si in alte doue tóte curtile locuitoriloru era pline de trasuri elegante si de alte carutie, éra

curtea protopopului, in ale carui case spatiosе era espusu sicriulu defunctului, se vedea inghesuita de câteva sute persóne de distinctiune, venite atátu d'in Brasiovu cu deputatiunile comunale in frunte, càtu si d'in alte comune. Candu s'a pusu conductulu funebreale in miscare spre beseric'a cea mare a comunei, ti se parea cà te affi in una d'in cetatile principali ale patriei nóstre. In beseric'a a fostu preste potentia cá se incapa si d'in loquitorii comunei, cà-ci totu spatiulu era ocupatu de càtra cei veniti d'in alte parti, ómeni d'in tóte natiunalitatile si confessiunile. La essecutarea servitiului dumnedieescu funebreale, unde a pontificatu dn. protopopu Petru Popescu d'in Fagarasiu assistatu de alti cincii preoti, au cooperatu duoe choruri vocali, celu locale si celu d'in Brasiovu, era oratiunea funebreale o a tienutu professoriulu gimnasiale dr. Nicolae Popu.

Ospetiulu mortiloru (asia numit'a pomana, pe airea comandare) s'a tienutu in mai multe locuri, éra anume la protopopulu I. Metianu, la parochii Ioanu Danu, Ioanu Comsia, in curia la arendatoriu, la fabric'a mech. de papiru, la dnii pretoriu Ioanu Ratiu si jude singulariu Penciu, au fostu mese intense pentru tóta multimea persóneloru de distinctiune càta au voitu se ia parte.

Acesta fu tributulu d'in urma alu amorei, stimei si recunoscintiei nationale si patriotice adusu memoriei lui Ioanu Alduleanu. Inse partea cea mai considerabile si eminenta a acelu tribut fu adusa de càtra protopopulu Ioanu Metianu, de altumentrea inca renumitu pentru ospitalitatea si multele sale benefaceri, cumu si de càtra susu numitii dni parochi I. Danu si I. Comsia, carii toti trei insi au luat asupra si portarea tuturoru speseloru transportului, a inmortentarei si a pomenei in cointielegere fratiésca. Essemplu acesta, pre càtu de raru in tempurile nóstre, pre atàta si de nobile, generosu, séu ceea ce insemna totu-una, conformu spiritului evangheliei Salvatoriului.

Asia s'a inplinitu dorinti'a lui Ioanu Alduleanu, de a dormi somnulu celu lungu pàna la reinviere in prea charulu pamentu alu patriei, udatu óre-candu si de elu cu destule lacrime. Ce dorintia straniera, imi va díce cosmopolitulu cu ànima de éscã si cu simtiementele tempite. Oh voi nefericitoru, carii sunteti lipsiti de facultatea de a pricepe dulcea si doiós'a voce a patriei, o voi straini pre totu rotundulu pamentului, carii nu poteti avea idea de patria, cumu nu aveti neci de nationalitate, cereti-ve respunsu la sarcastic'a vóstra intrebare dela milliónele de umbre a le anticiloru Spartani si Atheneni, a le Romaniloru, carii candu se vedeau departati d'in patri'a loru, suspinau cu Ovidiu.

Nescio qua natale solum dulcedine captos

Ducit et immemores non sinit esse sui.

Georgie Lazarn, de si se affi in Bucuresci la cas'a unoru veri ai sei, simtienduse morbosu, nu'i lasà in pace, pàna nu'lu adusera la Avrigu, pentrucá

— se mora acolo, unde s'a si nascutu. Éra Simionu Barnutiú: „Voiu se inchidu ochii acolo unde 'iam si deschisu.“ Si s'a reintorsu in patri'a sa.

O frumósa Transilvania, pamentu sacru, patria prea chara, mare si minunata este poterea ta atractiva, dulce si farmecatória este vocea ta de mama pentru filii si ficele tale.

Dómne, dà acestei patrie sante, multi, fórte multi fili cá Ioanu Alduleanu.

Annalile societatei academice romane.

Sessiunea anului 1870. Tomu III. Bucuresci 1871. Formatu 8° imper. pag. 165. Pretiulu 3 lei noi séu 1 fior. 50 cr. val. austr. Essemplarie d'in tom. I. p. 293 pretiu 4 lei n. Ess: d'in tom. II. pretiu 2 l. n. Se mai affa, si se potu trage séu de-a dreptulu dela Cancellari'a societatei academice d'in Bucuresci, séu si prin librarii, séu prin redactiunea foiei acesteia Transilvani'a. Asia tóte trei tomuletile facu in lei n. 9 séu 4 fior. 50 cr. val. austr.

Multe s'au scrisu, si mai bune, si mai rele, despre activitatea junei societati academice romanesci, se voru mai scrie si vorbi inca si in venitoriu, déca acea societate scientifica va avea viétia, precumu noue ne vene se credemu cà o va avea, si inca viétia lunga; multi au judecatu activitatea ei, fara a'i cunósce amarele suferintie la care a fostu éa supusa indata d'in alu duoilea anu alu vietiei sale, prin urmare o au judecatu in modu fórte superficiale, dupa unele rezultate care le voru fi batutu mai multu la ochi, fara cá se considere, cà pe terrenulu spirituale, pe terrenulu scientieloru sementiele aruncate nu resaru asia curendu cá in lumea fisica, si cà in acésta fructele se cunoscu si ajungu la matoritate multu mai curendu. Fia ori-cumú va fi: unu lucru nu se póte trage la induointia. Istori'a litteraturei nóstre pe anii dela 1867 incóce nu se va potea scrie, fara a consulta si Annalile societatei academice romane. Numai d'intru acelea se va cunósce mai de aprópe lupt'a sistemeloru, cumu si armele luptatoriloru, ce e dreptu, pàna astadi aprópe numai pe terrenulu filologicu, de aci inainte inse si in alte directiuni. Cu tóte acestea va díce cineva: Este puçinu atàta càtu ni se presenta pàna acumu in Annalile societatei academice romane. Puçinu? Se ni se produca dela alte societati academice rezultate mai mari decátu sunt acestea, inse dela societati de acelea, ai caroru membrii in locu se se affe adunati in permanentia la unu singuru punctu, se aduna pe fiacare anu numai pe câte siese septemani, d'in care câte una se trece asteptandu unii membrii venirea celorlalti. Se ni se arate rezultate mai illustre dela midiulóce materiali atàtu de modeste si in parte atàtu de precarie, nesigure, precumu este de ess. subventiunea statului, care i se voteza d'in anu in anu, cá si candu ar fi de-

stinata pentru nă-scium ce scopu efemeru, trecătoriu, unu lucru de adi pe mane.

Academia ungrăscă, care astăzi dispune de 1½ milionu fiorini, care și are membrii salariați și publica câte 60 tomuri pe anu, în celi d'întai ani ai vieții sale neci atâta nu a facutu, cătu vedemu la societatea academica romana de 4 ani încóce. Apoi 4 ani nu sunt 40 de ani. Aflatu-s'au și pe airea Zoili destuli de ai lui Martialis, carii strimbă d'în nasu și isi batea jocu de modestele inceputuri ale societăților științifice. Societatea academica romana înca nu are privilegiu de scutintia în contra Zoililoru d'în tempulu nostru; ea înse isi va vedea de ocupațiunile sale.

D'în pomelnicul martiriloru romani dela 1848—49.

(Urmare.)

M. Capusiu, 1849 Grosu Zacharie, Moldovanu Ionu, Sobria Ionu (d'în Iclandu), 3 barbati, essecutati la mórte la mandatulu lui Szabo Lajos.

Februariu 1849 d'în M. Capusiu 2 barbati deto.

M. Iara, 1. Noembre 1848 Calimanu Georgiu d'în M. Iar'a, 1 barbatu. Dupace secuui, dupa adunarea loru d'în Agyagfalva, au fostu dearsu S. Reginulu, unu despartimentu d'între ei au mersu sub conducerea lui Gr. Toldalagi în satulu M. Iar'a, cá se pedepséca pre Monoristi, (asia se numia romanii, cari au fostu juratu fidelitate imperatului în satulu Monoru) — și au despoliatu pre locuitorii acestui satu de tóte, le-au ucisu vitele; ér pre acestu betranu ce nu potù fugi, l'au omoritu.

Mehesiu, 19. Aprile 1849 d'în Mehesiu 10 barbati puscati la mandatulu lui Kászoni János.

Martiu 1849 d'în M. Sentea 3 barbati ucisi sub Szabo Lajos și c. Lázár Dénes.

M. Oroszfalu, Martiu 1849 1 barbatu ucisu de insurgenti.

M. St. Martinu, Martiu 1849 d'în Neudorfu 4 barbati dupa o scurta cercetare fura escortati de insurgenti și puscati.

Ménes, Febr. 1949 Hala Iosifu, Brivanu Mihaila, Selsanu Ionu (toti d'în Milasiu mare), 3 barb., fura omoriti la mandatulu lui Péterfi în venerea pasciloru.

Matso, Ian. 1849 d'în Matso 6 barbati ucisi de insurgenti.

Mihailesci, 12. Febr. 1849 (de aice) 1 barbatu deto.

Molnoru (Monoru?), 24. Febr. 1849 3 barbati deto.

Mocsar (dóra Mocsolya, Mocirla?), 25. Febr. 1849 Moldovanu Pavelu, Rusu Dimitru, Pavelu Obreja, Rusu Pavelu, 4 barbati, fura adusi înainte tribunalei criminale d'în Gurgiu constatoriu d'în Jenei Josef cá presied. și d'în urmat. membrii, Bocskor Mihály, Baranyai Imre, Veres, Kertész Josef, Márton Krisotam popa reformatu, Lórintz Ferentz calugaru și ca-

pelanu de curte, și Körtvélyes Lajos. — Judecatorii nu au cutediatu a esecutá sententi'a de mórte; deci se prefacura a'i trimitte sub escorta la M. Vásárhely, demandara înse ostasiloru a'i omorí pre drumu, ceea ce se intemplă. Acesti nenorociti, d'între cari celu d'în urma fu veduvu și tata la 6 prunci, cadiura jertfa unei invidie nationale și resbunari private, fiendu acusatati pre nedreptulu, de despoliatori.

N. Bunu (în distr. Cet. de Pétra), 1849 Filipu Vasilica, 1 barbatu, morí în prinsóre de fóme în urm'a unui mandat.

N. Ernye, Ian. 1849 Botta Filipu, Botta Mihaila, Precupu Costanu, d'în N. Ernye (Erneiu în scaun. Murasiu), 3 barbati. La inceputulu lui Ian. li se demandà de insurgenti cá se adune darea; acestia nesciendu se asculte ori nu, s'au dusu la colonelulu Urbanu în Bistritia cá se întrebe de sfatu. Acésta fapta se află prin judele de cercu Boér Elek, și la mandatulu lui fura prinsu toti trei și escortati la M. Osiorheiu; de aice fura trimisi inapoi, înse pre drumu fura omoriti de locuitorii d'în Felfalau, carii le fura ordinati de conducatori.

Fülpes (Filpesiu în comit. Turdei?), 3. Martiu 1849 d'în N. Fülpes 3 barb. ucisi de insurgenti.

N. Iclandu, Febr. 1849 Nagy Moise d'în M. Capusiu, 1 barbatu, omoritu la mandatulu lui Szabo Lajos.

Martiu 1849 Muresianu Petrea, Moldovanu Toaderu, d'în K. Iclandu, 2 barbati, omoriti la mandatulu lui Csath Pál și Boér Károly.

Martiu 1849 37 barbati ucisi la mandatulu lui Szabo Lajos, Kováts Károly, Berzentzei, Toldalagi, Rettegi Sándor, Boér și Csath Pál.

Martiu 1849 10 barbati ucisi la mandatulu lui Szabo Lajos.

Margineanu Sava, Margineanu Ilie, 2 barbati, omoriti de insurgenti.

Anulu 1848 Gortra Artimonu, Halbes Stefanu, Boldi Toaderu, 3 barbati, fura spendiurati la mand. cont. Lázár Albert.

N. Nyulas (Milasiu-mare), Aprile 1849 d'în Sioptieru 4 barbati ucisi sub com. lui Putnaki și Szóts Ferentz.

Nasaudu, Martiu 1849 d'în Ciuză 1 barb. ucisu sub com. cont. Lázár Dénes, Szabo Lajos și Haller Franz.

Nyires, 2 Sept. 1848 Filipu Toaderu și Filipu Filipu, 2 barbati ucisi prin tribunalulu criminale.

O. Gyerés, 13. Ian. 1849 d'în O. Gyerés 1 barbatu puscatu la mand. lui Lajos (?) Dénes.

30. Martiu 1849 1 barbatu deto.

O. Dellő, Martiu 1849 1 barb. și 1 fem. deto.

1848 Czicz Gabriel, Decean Petrea, Czicz Mariska, Oroianu Georgiu, 3 barbati și 1 fem. omoriti prin insurgenti.

O. Vásárhely, de aice 4 barbati deto.

Ormenisiu, Martiu 1849 Popu Pavelu d'în Buda-telke, 1 barb., omoritu la mand. lui László Sencu(?)

Aprile 1849 Adam Vasilica, 1 barbatu deto la mand. lui Kászoni János.

Ian. 1849 d'in N. Oelves 20 barb. ucisi la mandatulu lui Putnaki si Mohai.

Martiu 1849 d'in Sioptieru si Oelves 32 barbati si 1 fem. sub Putnaki si Kászoni János.

Orbanu, Martiu 1849 d'in K. Icelandu 10 barb. ucisi prin Berzentzei János.

Orosfalau, Martiu 1849 de aice, 1 barbatu ucisu de insurgenti.

17. Febr. 1849 Szekeres Davidu, Moldovanu Todoru, 2 barbati, desarmati prin ofic. de insurgenti Böbe Károly si Kis András, fura arestati, apoi escortati si puscati.

22. Martiu 1849 Pascu Rusu, Luca Georgitia, Moldovanu Aronu, 3 barbati, fura puscati prin trib. criminale d'in Gurgu sub Elek Moses, Elek Sándor, Lászlófi Ferentz.

20. Maiu 1849 Chiorianu Toma si Butiu Anti, 2 barbati, puscati prin trib. crimin. d'in Gurgu sub Szász Hengj(?) d'in Gurgu.

25. Maiu 1849 Crisanu Gligoru, 1 barb., prin trib. crim. d'in Gurgu sub Josi Andreas.

30. Maiu 1849 Crisanu Dimitrie, 1 barb., inpuscatu prin Mihály Mihály(?) d'in M. Reginu si Bugnari Pista d'in Felfalau.

30. Martiu 1849 4 barbati ucisi de insurgenti.

Palatca, 13. Aprile 1849 d'in Palatca s'Regenu 2 barbati inpuscati de insurgenti.

Septembrie 1848 d'in Palatca 1 barbatu deto.

Aprile 1849 d'in Catina 3 barb. ucisi sub cond. Gyulai Pál.

Petea, Martiu 1849 d'in Petea si S. Margita 5 barbati inpuscati sub cond. cont. Lázár Dénes, Szabo Lajos si cont. Haller Ferencz.

Poca, Noembre 1848 d'in Poca 1 barb. deto.

P. Cristuru, Febr. 1849 2 barbati inpuscati de insurgenti.

Rastes(?), Aprile 1849 9 barbati deto.

Remetea, Martiu 1849 3 barb. ucisi sub Mohai István si Csutak.

Rogosu, Oct. 1848 d'in Rogosu 11 barbati si 8 femei inpuscati. Cu oca siunea acésta fu aprinsu si satulu.

Sacu, Ian. 1849 Sitrosanu Mafteiu d'in Sacu 1 barbatu ucisu sub Kis György, Kászoni János, Béldi, Szentpáli, Csiszár Károly si Boeskor László.

Siarmasiu-mare, Martiu 1849 9 barb. ucisi sub Szentpáli prin voluntarii d'in Clusiu.

Oct. 1848 d'in Siarmasiu-mare 3 barb. inpuscati de insurgenti.

Ian. 1849 Valea Simionu d'in Bala 1 barbatu ucisu de Macskási Pál la mand. lui Béldi.

Martiu 1849 d'in M. Frata 8 barb. inpuscati la mand. lui Gyuri si Kádár Pál.

Aprile 1849 11 barbati ucisi la mand. lui Kászoni János si Bárdi István.

Siarpatocu, Noembre 1848 d'in Siarpatocu 2 barbati ucisi de insurgenti in modu barbaru.

31. Oct. 1848 1 barb. inpuscatu de insurgenti. Cristuru (care?), 1848 1 barbatu deto.

Soacna, 14. Ian. 1848 1 barbatu deto.

Sacalu, Martiu 1849 d'in Sacalu 2 barbati ucisi in modu barbaru de insurgenti.

Febr. 1849 1 barbatu ucisu prin Szarvadi d'in Széplak sub Jenei Josef.

Seplacu, 9. Martiu 1849 d'in Seplacu 29 barb. ucisi in modu tiranu de insurgenti.

Sant-Ioana, Aprile 1849 d'in S. Ioana 6 barb. deto.

Szász Csegő, 1849 1 barbatu deto.

Silvasiu, Martiu 1849 d'in Silvasiu 4 barb. inpuscati sub Mohai István si Putnaki.

Szombattelke, Ian. 1849 de aice 1 barbatu inpuscatu de insurgenti.

Tăureni (Tohát), 11 barbati ucisi in modu barbaru de insurgenti.

Toldal(?), Noembre 1848 d'in Toldal 1 barb. deto.

Martiu si Aprile 1849 7 barbati deto.

Trittu, 1849 d'in M. Trittu 9 barbati deto.

Tusonu, Aprile 1849 d'in Tusonu 6 barb. deto.

Oct. 1848 Culvanu Ionu, 1 barbatu, omoritu la mand. lui Mohai János.

Keménytelke, 20. Martiu 1849 Capusianu Dumitru de aice, 1 barb., omoritu d'in arbitriulu cruntu alu lui Kovács Károly.

Martiu 1849 Ceocea Axente, Bontiula Chitoru, 2 barbati, omoriti la mandatulu lui Szabo Lajos.

D'in Bogata si d'in Lechintia 13 barbati deto.

Noembre 1848 Demeter Iliasu d'in M. Bogáth 1 barbatu la mand. cont. Lázár Dénes impinsu in Muresiu.

Sovat'a, Martiu 1849 d'in Callianu 3 barb. inpuscati la mand. lui Gyuri Pál.

Uilacu, Martiu 1849 d'in Silvasiu 2 barb. deto la mand. lui Mohai István si Putnaki.

Martiu 1849 d'in M. Uilacu 8 barbati deto la mand. lui Kászoni si Putnaki.

Aprile 1849 d'in Sioptieru 1 barb. deto la mand. lui Kászoni János.

Várhegy, Martiu 1849 d'in Várhegy 2 barbati inpuscati de insurgenti.

Aprile 1849 11 barb. si 1 femeia deto.

Noembre 1848 11 barbati deto.

Velteriu, Martiu 1849 d'in Velteriu 2 barb. inpuscati la mand. lui Visolyi Áron.

20. Martiu 1849 d'in Mehesiu 2 barb. deto la mand. lui Hajn László.

Martiu 1849 d'in M. Frata 4 barbati deto la mand. lui Gyuri si Kádár Pál.

Visolya, Aprile 1849 d'in Visolya 1 barb. deto la mand. lui Elekes Pál.

V. (?) Sant-Ioana, Aprile 1849 d'in M. Ruciu 1 barb. deto la mand. lui Szabo Lajos.

1848 Harsianu Trifonu, Cordasiu Ionu, Moldovanu Ionu, Hurduga Ilie, d'in M. Grabenesiu, 4 barbati, omoriti la mand. lui Szabo Lajos.

Febr. 1849 Mihesianu Vasilica d'inf M. Capusiu 1 barbatu deto.

Sent-Iván (Vajda- in comit. Turdei), 10. Aprile 1849 Manu Vasilie, Brateanu Ionu, Sucea Andreiu, Simionu Nicolae, Cornea Ionu, Rusu Ionu, toti d'in S. Iván, 6 barbati, fura omoriti prin trib. crim. d'in V. Szt-Iván ce constá d'in conducatoriulu Szabo Lajos cá presiedente, Gyulai Jos. si Szabo Sam. cá membrii. Betranulu Manu Vasilie avù unu fiu, ce erá tata la 7 prunci. Acesta fu judecatu la mórte cá unulu ce a juratu credintia imperatului la Monoru; audiendu betranulu de acésta, se duse si se imbià se móra elu in loculu fetiorului seu; judecatorii neumani primira acésta, lasara pre fetioru liberu, ér pre betranulu l'au puscatu. Popa Brateanu Ionu fu ucisu numai pentruca unu fetioru alu seu a fugitu in Moldavi'a. Toti ceialalti patru fura puscati d'in singurulu motivu, pentrucà au fostu juratu la Monoru fidelitate imperatului!

Zau, 1849 d'in Zau 11 barbati ucisi de insurgenti in modu barbaru.

Sum'a totala a martiriloru d'in cerculu Reteagului este 864 barbati si 23 femei, la olalta 887.

E de notatu, cá in acestu cercu nu au cadiautu neci unu sasu, decátu numai 24 de unguri, adeca d'in sum'a totala de 891, 887 sunt rom. 24 ung.

(Va urma.)

Nr. 116—1871.

Protocolulu siedintiei estraord. a comit. asoc. trans.

tienute in 30. Maiu c. n. 1871 sub presidiulu dlui vicepresied. Iacobu Bolog'a, fiendu de facia domnii membrii P. Dunc'a, P. Manu, B. D. Ursu, P. Rosc'a, I. V. Rusu, Z. Boiu, V. Romanu si V. Ardeleanu.

§ 72. Presidiulu arata, cá dupace in urm'a conclusului comitetului asoc. d'in 11. Maiu a. c. § 70, s'au facutu tóte espeditionile recerute in caus'a intemeiarei unui fondu pentru o academia romana de drepturi, s'au aflatu degiá motivatu, a conchiamá acésta siedintia singuru cu acelu scopu, cá-ci doresce, cá in senulu comitetului se se faca inceputulu pentru contribuii voluntarie in favórea fondului amentitu. Propune deci, cá comitetulu se benevoiésca a se dechiara, déca acésta dorentia a presidiului intempina consentimentulu aceluia, si in casulu afirmativu, se se incepa inca acumu subscriptiunile in list'a resp.

Comitetulu dechiara cu unanimitate, cumu-cà, precumu se pronunciasse degiá in siedinti'a premergatóre, primesce cu viia placere propunerea presidiala, si ca e gata a subscrie fia-care d'entre membrii presenti, contingentulu, cu carele, dupa potintia si d'in celu mai curatu zelu, póte veni in ajutoriulu scopului intentionatu; totu-odata se decide, cá lista de subscriptiuni se se impartasiésca si cu aceli membrii,

cari nu potura participá la ast'a siedintia, cu rogarea cá si densii d'in partesi se subscrie, cátu voru benevoi.

§ 73. In urmarea acestora d'in respectiv'a lista de subscriptiune se constatéza, cumu-cà spre scopulu indigitatu, d'in partea membriloru mai diosu insemnati, s'a subscrisu urmatórele contribuii:

1) Dn. consiliariu gub. in pens. Pav. Dunc'a s'a subscrisu cu 300 fr. v. a. in obligatiuni de statu de câte 100 fr.

2) Dn. colonelu in pens. bar. Davidu Ursu de Margine cu 200 fr. in obligatiuni de statu.

3) Dn. cons. aulicu si vicepres. alu asoc. trans. Iacobu Bolog'a cu 100 fr. in bani gata.

4) Dn. protopopu Ioanu Hannia cu 100 fr. in bani gata.

5) Dn. c. r. capitanu pens. si cass. asoc. trans. Const. Stezariu cu 100 fr. in obligatiuni de statu.

6) Dn. ases. consist. Zach. Boiu cu 100 fr. platindi in 10 rate lunarie cu câte 10 fr.

7) Dn. propriet. Vis. Romanu cu 40 fr. solvindi in tempu de doui ani.

8) Dn. cons. de finantia Petru Manu cu 20 fr.

9) Dn. protopopu Ioane V. Rusu cu 20 fr. bani gata, solvindu in 4 rate.

10) Dn. senat. Petru Rosc'a cu 20 fr. in bani gata.

11) Dn. oficialu pens. Vas. Ardeleanu cu 50 fr. platindu in 5 rate lunarie.

12) Dn. cancelistu magistratuale Ioanu Cretiu cu 5 fr. (platiti).

Prin urmare contribuirile subscribe facu sum'a totale de 1010 fiorini.

Aceste contribuii incassanduse se voru strapune cassei asoc. trans. spre a se administra si manipula, conformu §-lui 4 d'in conclusulu adunarei gen. dela Naseudu p. XVII.

§ 74. Verificarea acestui protocolu se concrede d-loru membrii P. Dunc'a, P. Manu si Z. Boiu.

Sibiüu datulu cá mai susu.

Iacobu Bolog'a,
vicepresied.

I. V. Rusu,
secret. II.

S'a cetitu si verificatu Sibiüu iu 2. Iuniu 1871.

P. Manu. I. Dunc'a. Z. Boiu.

Ad Nr. 116—1871.

Consemnarea contribuiiloru si oferteloru incurse in favórea infientiarei si susutienerei unei academii romane de drepturi,

cu ocasiunea adun. gener. cerc. a despart. asoc. Sabesiu (IV) tienute la Miercurea in 30. Maiu c. n. 1871.

Prin dn. consil. gubern. in pens. Elia Macelariu s'a administratu in favórea fondului de academia urmatori'a consemnare:

Elia Macelariu, cons. gubern. pens. in Sibiüu 100 fr. in o obligatiune de statu, platitu.

Ioanu Deacu, protop. gr. cat. in Sabesiu 50 fr. in 10 ani.

Ioanu Tipeiu, protop. gr. or. in Sabesiu 50 fr. in 10 ani.

Iosifu Besanu, senatoriu in Sabesiu 50 fr. in 10 ani.

Ioanu Paraschivu, v. notariu magistr. in Sabesiu 50 fr. in 5 ani.
 Ioanu Macelariu, jude scaunale in Miercurea 100 fr. in 4 ani.
 Nicolau Lazaru, parochu gr. orient. in Sabesiu, 25 fr. in 5 ani, a platitu 5 fr.
 George Macelariu, proprietariu in Miercurea 200 fr. in 2 ani, platitu 50 fr.
 Dem. Macelariu, asessoriu in Miercurea 100 fr. in 10 ani.
 Dem. Focsianu, negutiatoriu in Sabesiu 50 fr. in 5 ani.
 Basilie Greavu, archivariu in Miercurea 50 fr. in 5 ani.
 Nicolau Ciugudeanu, not. com. in Poian'a 300 fr. in 3 ani.
 Ioanu Craciunu, parochu gr. or. in Apoldulu de susu 5 fr. pe totu anulu, 5 fr. platitu.
 Ioanu Sierbu, preotu in Poiana 40 fr. in 10 ani, platitu 4 fr.
 Moise Toparceanu, preotu in Apoldulu de diosu 25 fr. in 5 ani, platitu 5 fr.
 Ioanu Lazaru, preotu in Apoldulu infer. 25 fr. in 5 ani, platitu 5 fr.
 Michaile Schmigelsky, notariu comunale in Ludosiu 20 fr. in 10 ani, platitu 2 fr.
 Basiliu Albini, propriet. in Springu 50 fr. in 5 ani, platitu 10 fr.
 Comun'a Apoldulu romanescu (de diosu) 25 fr. in 5 ani, platitu 5 fr.
 Comun'a Ludosiu mare 50 fr. in 10 ani, platitu 5 fr.
 Dumitru Nedela, proprietariu in Dobarc'a 50 fr. in 5 ani, platitu 10 fr.
 Iacobu Greavu, proprietariu in Toparcea 50 fr. in 5 ani, platitu 10 ani.
 Comun'a Toparcea 25 fr. in 5 ani.
 Ios. Solomonu, parochu gr. cat. in Ludosiu 25 fr. in 5 ani.
 Ioanu Papu, par. in Drasieu 10 fr. in 5 ani, platitu 2 fr.
 Comun'a Poiana 500 fr. in 10 ani.
 Ioanu Draganu, cancel. mag. in Sabesiu 50 fr. in 5 ani.
 Ioanu Miclea, parochu gr. cat. in Bozu 10 fr. in 5 ani, platitu 2 fr.
 Ioanu Banu, invetiatoriu in Poiana 20 fr. in 10 ani, platitu 2 fr.
 Nicolau Creitiaru, parochu gr. resar. in Springu 15 fr. in 5 ani, platitu 3 fr.
 Ioanu Ivanu, notariu com. in Aciliu 20 fr. in 10 ani, platitu 2 fr.
 Ilie Siufana, pantofariu in Miercurea 10 fr. in 5 ani, platitu 2 fr.
 Ioanu Alamoreanu, parochu gr. or. in Alamoru 10 fr. in 5 ani, platitu 2 fr.
 Ioanu Calniceanu, parochu gr. or. in Bozu 10 fr. in 5 ani, platitu 2 fr.
 Nicolae Marcu, proprietariu in Springu 50 fr. in 5 ani, platitu 10 fr.
 Ilie Marcu, invetiatoriu in Springu 10 fr. in 5 ani.
 Georgiu Metesiu, parochu gr. cat. in Cutu 15 fr. in 5 ani, platitu 3 fr.
 Eclesi'a gr. or. unita in Cutu 25 fr. in 5 ani.
 Hieronimu Albini, not. si propriet. in Cutu 25 fr. in 5 ani.
 Comun'a Cutu 25 fr. in 5 ani.
 Ioanu Opreanu, parochu gr. or. in Contia 10 fr. in 5 ani, platitu 2 fr.
 Nistoriu Flesieriu, parochu gr. or. in Miercurea 10 fr. in 2 ani.
 Ioanu Biolecu, servitoriu la judecatoria in Miercurea 5 fr. in 10 luni.
 Cosm'a Damianu, temnitariu judecat. in Miercurea 15 fr. in 5 ani.
 Ioanu Iridonu, proprietariu in Apoldulu mare 2 fr. platitu.
 Nic. Dobrota, parochu in Poiana 20 fr. in 10 ani, 2 fr. platitu.

Ioanu Opreanu Ciungu, economu in Poiana 20 fr. in 10 ani, 2 fr. platitu.
 Nic. Alemanu, parochu in Toparcea 10 fr. in 5 ani.
 Antonie Moga, economu in Springu 10 fr. in 2 ani.
 Nic. Rugianu, economu in Miercurea 5 fr. in 5 ani, 1 fr. platitu.
 Moise Popa, economu in Ludosiu 5 fr.
 Sum'a subscrisa face 2432 fr.
 Miercurea 30. Maiu 1871
 In absentia dn. directori
 Deacu, Parascchivu, not.
 D'in sum'a mai susu insemnata subscrisa iu favorea fondului de academia, in 31. Maiu a. c. sub Nr. prot. 114 s'au administratu la cass'a asoc. prin dn. cons. gub. pens. E. Macelariu 255 fr., d'in cari 155 m bani gata, ér 100 fr. in o obligatiune de statu (Staatsschuldverschreibung) cu couponii dela 1. Ian. 1872.
 S'a cetitu si subscrisu pre langa recunoscerea espresa a obligamentului.
 E. Macelariu mp. Deacu mp. I. Tipeiu mp. Besanu mp. Nicol. Lazaru mp. Dim. Macelariu mp. George Macelariu mp. D. Focsianu mp. B. Greavu mp. N. Ciugudeanu mp. Ioanu Craciunu mp. Moise Toparceanu mp. Ioanu Lazaru mp. Vas. Albini mp. Ioanu Sierbu mp. Moise Orestianu mp. in numele comunei. Dum. Nedela mp. Iacobu Greavu mp., jude. Iosifu Solomonu mp. M. Schmiegelsky mp., notariu. I. Draganu mp. N. Ciugudeanu mp. Ioanu Banu mp. Nic. Creitiaru mp. Ioane Ioanu mp. Ilie Siufana mp. Nic. Marcu mp. Ilie Marcu mp. Georgiu Metesiu mp. si Biseric'a. Ioane Miclea mp. Ioane Calniceanu mp. Ieronimu Albini mp. Ieronimu Albini pro comuna. Ioanu Opreanu mp., par. gr. or. Nestoru Flesieriu mp. Ioanu Biolecu mp. Ioanu Iridonu mp. Ioanu Popu mp. Damianu Cosma mp. I. Macelariu mp. Ioanu Paraschivu mp.

Ad Nr. 224—1871.

Publicarea baniloru incursi

la asoc. trans. dela siedinti'a lunaria a comit. d'in 2. Maiu a. c. pana la siedinti'a aceluaia d'in 6. Iuniu a. c.

1) Prin directiunea despart. cerc. alu Brasiovului s'au trimesu la asoc. si anume:

A. Cá tace de membrii ordinari:

a) dela dn. parochu in Brasiovu Bartol. Baiulescu tacsă de m. ord. pre 186⁸/₉ si 186⁹/₇₀ 10 fr.; b) dela dn. parochu in Poian'a Sarata Ioane Baloiu tacsă de m. ord. pre 186⁹/₇₀ 5 fr.; c) dela dn. comerciante in Brasiovu I. Persoiu tacsă de m. ord. pre 186⁴/₅ 5 fr.; d) dela dn. redactoriu si direct. Iacobu Muresianu tacsă de m. ord. pre 186³/₄ 5 fr.

B. Cá tace de membrii ajutatori:

a) dela dn. parochu in Resnovu Rudolfu Petricu 1 fr.; b) dn. par. in Resnovu, Ioanu Noacu 1 fr.; c) dn. par. in Hermanu, Georgiu Dogariu 1 fr.; d) dn. par. in Cristhianu, Ioanu Popoviciu 1 fr.; e) dn. invetiatoriu in Cristhianu, Zach. Popu 1 fr.; f) dn. par. in Bacsfalu, Petru Căstocea 1 fr.; g) dn. par. in Brasiovu, Bonifacie Pittis 1 fr.; h) dn. adiunctu inspectorului scol. reg. Elia Goga 1 fr.

C. Cá colecte:

a) dela comun'a Bodila 1 fr. 20 cr.; b) Teliu 1 fr. 35 cr.; c) Resnovu 6 fr. 48 cr.; d) Cristhianu 7 fr. 12 cr.; la olalta 16 fr. 15 cr., si trimitienduse mai multu cu 5 cr., face sum'a 16 fr. 20 cr.

2) Dela dn. secretariu de finantia Ioane Tulbasiu tacsă de m. ord. pre 186⁴/₅ 5 fr.

3) Prin dn. asessoriu comitatense in Turd'a, Ioane Mezei (Campianu), s'a trimesu cá tacsă de membrii fundatori pentru dn. parochu gr. or. in Ocolisiulu mare Petru Mezei, in o obligatiune de statu (Staatsschuldenverschreibung) Nr. 87,833 à 100 fr. m. c., si érase in bani gata 100 fr. v. a., cu totul 200 fr.

4) Dela dn. protop. in Rosi'a de munte, Simeone Balintu tacsă de m. ord. pre 186⁵/₉, 186⁹/₇₀ si 187⁰/₁ 15 fr.

5) Prin directiunea despart. cerc. alu Sighisorei (XXI) se trimetu la asoc. 10 fr. si anume: a) dela Nic. Oprea tacsă de m. ord. pre 187⁰/₁ 5 fr.; b) dn. parochu Petru Decei tacsă de m. ord. pre 187⁰/₁ 5 fr.

Prin dn. protop. si colectoriu asoc. in Abrudu, Ioanu Galu s'au trimesu: a) dela dn. notariu comunale in Rosi'a de munte, Ioane Vladu tacsă de m. ord. pre 186⁶/₇, 186⁷/₈ si 186⁸/₉ 15 fr.; b) dela dn. parochu in Bistr'a, Augustinu Coltoru tacsă de m. ord. pre 186⁷/₈ 5 fr.

6) Prin dn. cons. gub. pens. Elia Macelariu s'au predatu la cass'a asoc. dela dn. proprietariu in Sibiu, Dem. Andronicu că contribuire in favorea fondului academiei romane de drepturi in bani gata 100 fr. v. a.

7) Prin dn. jude supl. la curi'a reg. in Pest'a si colect. asoc. trans., dr. Iosifu Galu s'au trimesu la fondulu asoc., că legatu d'in partea repaus. dn. advocatu iu Oravitia, dr. Demetriu Hatiganu in bani gata (a se conferi si prot. siedintiei lun. d'in 6. Iuniu § 76) 100 fr.

8) Dn. prof. si bibliot. alu asoc. Ioanu Maximu a subscrisu in favorea fondului de academia in bani gata solvindi in 5 rate 5 fr. v. a.

9) Prin comitetulu despart. cerc. alu Gherlei (XIII) s'au trimesu la fondulu asociat. că tacse de membrii ord. noui pre 187⁰/₁ si pentru diplome, si anume:

a)	dn. protop. B. Munteanu	tacsă pe 187 ⁰ / ₁	si	pentru dipl.	6 fr.
b)	" par. rom. Ioane Romanu	"	"	"	6 "
c)	" " Const. Bene	"	"	"	6 "
d)	" " Ioane Ienei	"	"	"	6 "
e)	" " Alecs. Topanu	"	"	"	6 "
f)	" " Ioane Mihali	"	"	"	6 "
g)	" " Georgie Germanu	"	"	"	6 "
h)	" " Ioane Draganu	"	"	"	6 "
i)	" " Vas. Popu	"	"	"	6 "
k)	" " Ioane Papu	"	"	"	6 "
l)	" " Danila Horvath	"	"	"	6 "
m)	" " Gavrilu Germanu	"	"	"	6 "

Sibiu, in 6. Iuniu 1871.

Sum'a 72 fr.

Dela secretariatulu asoc. trans.

Bibliografia.

Indreptariu pentru intrebuintiarea tablelor de parete.

De Teodoru Rosiu.*)

I. Esercitie pregatitorie pentru mana si ochi.

Invetiat. face pre scolari cunoscuti cu lucrurile si obiectele d'in giurulu lor, ii invetia expresiunile: in drépt'a, in steng'a, susu, supra, diosu, sub, inainte, inapoi etc., si procede cam in urmatória forma: Arata-mi N. man'a cu care manci! Arata-mi-o si tu B! Aratati-mi-o cu totii d'in banc'a acést'a! Sculati-ve cu toti si-mi aratati man'a cu care mancati! Acést'a-e man'a drepta. Dî N. acést'a! Dî si tu V.! Dîceti cu toti! Ceealalta se chiama steng'a. Radicati cu toti man'a stenga! Dîceti: „acést'a-e man'a stenga.“ Odata! de 2 ori! de 3 ori! Voi aveti si 2 ochi, ochiulu dreptu si ochiulu stengu. Puneti man'a drépt'a pre ochiulu dreptu! Man'a stenga pre ochiulu stengu! Man'a stenga pre ochiulu dreptu! Man'a drépt'a pre

*) Vedi Nr. 10.

ochiulu stengu! Voi aveti 2 urechie. Puneti man'a drépt'a pre urechi'a drépt'a! man'a stenga pre urechi'a stenga! man'a drépt'a pre obrazulu dreptu! man'a stenga pre obrazulu stengu! man'a stenga pre umerulu dreptu; man'a drépt'a pre umerulu stengu! Puneti man'a drépt'a pre banca! Cine siede de-a drépt'a ta N.? Cine de-a steng'a?

La obiecte se destinge laturea drépt'a si laturea stenga. (Invetiatoriulu arata acést'a la tabla.) Vîno N. afara, si-mi arata laturea drépt'a a tablei! Acuma laturea stenga! Pune N. man'a drépt'a pre partea drépt'a a mesei! Acuma pre steng'a! Arata-mi paretele in drépt'a ta! Acuma in steng'a! Inainte! indereptu! De care parte se afla cuptoriulu? Vîno N. afara si te intocmesce cumu stau eu! Care e paretele dreptu alu scólei? Care e celu stengu? Ce obiecte se afla in drépt'a ta? in steng'a? (Invetiatoriulu face unu punctu pre tabla.) Ce am facutu eu N.? Dî N.: pre tabla stă unu punctu. Dî acést'a si tu R.: Dîceti cu toti! (Langa acela mai face invetiat. unulu.) Ce vedeti acuma? Câte puncte stau pre tabla? Dîceti cu toti: pre tabla stau 2 puncte. Care e punctulu d'in drépt'a? Care e d'in steng'a? Numesce-mi inca odata obiectele ce-su de cătra steng'a? Ce lucruri se potu vedé in steng'a candu mergemu la biserica? Ce in drépt'a? Candu veni de-a casa la scóla, ce case-ti stau tie N. in steng'a? Cari in drépt'a? Care e partea drépt'a a tablitei? Care e steng'a? Care e partea deasupra? Care e de desuptu? (In acést'a forma se tractéza si alte positiuni, inse cu observare; ca respunsurile scolariloru se fia totu-deauna intregi.)

In alta óra invetiatoriulu le póte aratá cumu se stea densii in bance, cumu se tiena tablitiile si condeiele. Cumu se-si tiena corpulu, petiorele si manele, peptulu se nu-lu lase pre mésa séu banca, că se si-lu pericliteze.

(Invetiatoriulu trebue se intocmésca bancele asia, că lumin'a se vina despre steng'a.)

Dupa aceste, invetiatoriulu face pre tabla unu punctu. Unii d'in scolarii cei mai preceptuti 'lu facu antaiu pre tabla, apoi cu toti in aeru si in urma pre tablitiile lor. Invetiatoriulu mai face uuulu in linia orisontale. Scolarii facu asemene. Apoi urméza mai multe puncte in linia verticale, si in fine facu diferite puncte.

La altu exercitiu urméza linie perpendicularie, orisontale si paralele. Invetiatoriulu va purcede cam in modulu urmatoriu: Prunciloru! aratati cumu fuge marginea tablei d'in susu! d'in diosu! Cumu fuge dung'a mesei? a bancei? Luati sém'a! eu voi face pre tabla o linia care se fuga dela steng'a spre drépt'a. Vîno Ioane si fă si tu un'a asia! Sculati si o faceti cu degetulu in aeru! Acuma pre tablitia! Luati aminte! O linia care fuge dela drépt'a spre steng'a, séu dela steng'a spre drépt'a, se numesce „orisontale.“ Faceti cu toti mai multe linie orisontale! Cumu fuge laturea asta a tablei? (Invetiat. arata laturea stenga.) Numiti lucruri cari fugu d'in susu in diosu!

(Invetiat. face o linia d'in susu in diosu séu perpendicularare) pruncii facu asemene, antaiu in aeru, apoi pre tablitie, — apoi invetiatoriulu le spune, cà o linia care fuge d'in susu in diosu, séu d'in diosu in susu se numesce „perpendicularare.“ Astfeliu face invetiatoriulu 2 linie langa olalta si le spune, cà acele se numescu „paralele.“ In urma scolarii potu numi lucruri ce au pusetiune orisontale, perpendicularare si paralela.

In altu exercitiu face invetiatoriulu, totu in modulu aratatu, linie costisie si anghiuri, si anume: Prunciloru, cumu am dîsu ca stà ap'a in unu vasu? Cumu fugu siesurile? déca ne uitamu in giurulu nostru, numai siesuri vedemu? Suntu si dealuri. Care d'intre voi ati fostu pre dealuri? Prunciloru, partea cea mai deasupra a dealului se numesce „culme,“ partea de unde se incepe dealulu a se suî se chiama „póla,“ ér partea intre póla si culme se numesce „cósta.“ Cumu fuge cóst'a dealului? Arata cu man'a in aeru! Cumu fuge coperisiulu casei? Invetiatoriulu face linie costisie pre tabla, pruncii facu pre tablitie, si in urma le spune, cà liniile cari fugu cá costele se numescu „costisie.“ Invetiatoriulu face mai incolo o linia orisontale si o impreuna cu un'a perpendicularare si apoi le spune, cà unde se impreuna ele, se numesce „anghiur.“

Dupa aceste linie in altu exercitiu urméza linie cercuale, ovale si strimbe. Invetiatoriulu si aici are a urmarî form'a si modulu aratatu. In urma facundu liniile cercuale, intréba pe scolari cá se-i spuna cu ce sémena densele? sémena cu cerculu, si pentru aceea se numescu linie „cercuale,“ — ér cele strimbe usioru le voru gaci scolarii, déca le va aduce sp. e. aminte de vreunu drumu séu carare strimba, ér liniile in form'a oului se numescu „ovale.“

Mai incolo urméza impreunarea linieloru drepte cu cele strimbe. (Ajungundu invetiat. la acestu exercitiu, trebue se linie tablitiele scolariiloru cu unu cutitu, séu cu unu cuiu, care face linie nesterse, cà-ci altmentrene ar perde prea multu tempu: Acuma si tabl'a scolare se poftesce se fia liniata pre de o parte cu colóre rosfa nestersivera.) Aceste linie se facu intre cele 2 linie paralele.

Acuma urméza o repetire, adeca cá tóte trasurile si liniile invetiate se se intiparésca afundu in memori'a scolariiloru, invetiatoriulu i provóca cá densii se faca acu-si puncte, linie cercuale, strimbe, — càtu si linie ovale perpendicularare, orisontale, paralele si anghiuri etc. (Va urma.)

Dela Bucuresci mai primiramu de curendu:

Tractatu de Hygienu publica si politia sanitaria de doctorulu I. Felix, profesoru de Hygienu la facultatea de medicina d'in Bucuresci, membru consiliulu medicalu superioru. Part. I. Bucuresci, tipografi'a Ión Weiss, strad'a Clementiei Nr.

15. 1870. 8° mare, 458 pag., papiru si tiparu frumosu. Pretiulu? Nu ni s'a comunicatu.

Nu suntemu competenti de locu in scienti'a medicinei; cu tóte acestea cutezamu a recomenda oricarui romanu acésta carte scrisa bene, si déca se va folosi de lectur'a ei numai pre càtu ne-amu folositu noi, atunci ne va multiamî cà o amu recomendatu la cea mai de aprópe attentiune a publiculu romanescu.

— Despre drepturile successorali ale mumei in generalu. Thesa pentru licentia. Actu publicu. Sustienutu in dio'a de 29. Nov. 1870. De Georgie M. Eliescu, nascutu in Craiov'a. Bucuresci 1870. 8° pag. 125. In tipografi'a susu numita.

— Politica Dlui Ioanu Ghica, Ex-Beide Samos. De C. D. Aricescu. Bucuresci, 1870. 8° mare, pag. 162. In aceeași tipografi'a. Critica fórte aspra a vietiei publice a dlui Ioanu Ghica, propita inse totu cu documente, precumu se cívne se faca orice criticu onestu. Déca cumu-va jóca si partima si vreo resbunare, atátu de desa la romani cá si la greci si la italieni, voru sci judeca numai aceia cari cunoscú essactu tóta viéti'a lui I. Ghica.

— Sor'a Agapia, séu Calugaria si Casatori'a. De C. D. Aricescu. Bucuresci, 1871. 8° mare, 167 pag. Pretiulu 2 lei noi.

De candu essiste calugarismulu in Romani'a, lucruri asia gretiose si intricosiate nu s'au mai vediutu scóse la lumina, precumu sunt acestea publicate de dn. Aricescu, intru atáta, in càtu asemenea carte intrece cu revelatiunile sale scandalóse totu ce s'a scrisu pàna acilea in acésta materia in limba nóstra.

— Monumentulu dela Calugareni. Drama intr'unu actu. De Vas. Maniu. Bucuresci 1871. 8° micu, pag. 27. Ne vomu reintóree cu alta ocasiune la acestu opusculu alu dlui Maniu, dedicatu memoriei scumpei sale fiice Mari'a Livia, repaus. in Octobre 1870.

Nr. 124—1871.

Càtra directiunile despart. cerc. ale asoc. trans.

De óre-ce d'in unele parti s'au trimesu incóce liste de membrii ai asoc. trans., fara de a se insemná caracteriulu si mai alesu locuinti'a resp. domni, d'in considerarea, cá in afacerile cassei asoc. se se póta tiené in tóta privinti'a evidenti'a receruta: Onor. directiuni ale despart. cerc. ale asoc. trans., sunt prin acésta poftite, a ingrigi, cá in listele trimetiende la acestu comitetu, se se insemne acuratu, numele, cónumele, caracteriulu si locuinti'a acelor domni, cari voru a se face membrii asoc., ori in altu modu voru a contribuî in favórea fondulu asociatiunei.

D'in siedinti'a lunaria a comit. asoc. trans., tienuta la Sibiu in 6. Iuniu 1871.

Iacobi Bologna,
vicepres.

I. V. Rusu,
secret. II.